

Меншік иесі және баспагер:«Қазақстан Республикасының
Заңнама институты» ММ**2006 жылдан бастап шығады**

Журналдың материалдары

www.iz.adilet.gov.kz

сайтында орналастырылған

Заң ғылымдары бойынша

диссертациялардың негізгі ғылыми

нәтижелерін жариялауға арналған

басылымдар тізіліміне енгізілген

(ҚР БҒМ БҒСБК 30.05.2013 ж.

№894 бұйрығы)

Редакциялық кеңес құрамы**Сарпеков Р.Қ.** – (Астана, Қазақстан) –
(төраға)**Абайділдинов Е.М.** – з.ғ.д. (Астана,

Қазақстан)

Абызов Р.М. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)**Белых В.С.** – з.ғ.д. (Екатеринбург,

Ресей)

Губин Е.П. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)**Борчавили И.Ш.** – з.ғ.д. (Астана,

Қазақстан)

Мельник Р.С. – з.ғ.д. (Киев, Украина)**Монсеев А.А.** – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)**Муромцев Г.И.** – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)**Рахметов С.М.** – з.ғ.д. (Астана,

Қазақстан)

Малиновский В.А. – з.ғ.д. (Астана,

Қазақстан)

Шерубай Құрманбайұлы – ф.ғ.д.

(Астана, Қазақстан)

Редакциялық алқа құрамы**Құлжабаева Ж.О.** – з.ғ.к. (Астана,

Қазақстан) – (төраға)

Абылайұлы А. – PhD (Астана,

Қазақстан)

Азер Алиев – PhD (Киль, Германия)**Айымбетов М.А.** – ҚР еңбек сіңірген

мәдениет қайраткері (Астана,

Қазақстан)

Байниязова З.С. – з.ғ.к. (Саратов,

Ресей)

Досмырза Д.Д. – з.ғ.к. (Астана,

Қазақстан)

Елеусізова И.Қ. – з.ғ.к. (Астана,

Қазақстан)

Казиев З.Ғ. – з.ғ.к. (Астана, Қазақстан)**Қоныс В.Т.** – з.ғ.к. (Астана,

Қазақстан)

Маммадов У.Ю. – з.ғ.к. (Қазан, Ресей)**Мұшанов Т.Е.** (Астана, Қазақстан)**Рахымбердин К.Х.** – з.ғ.д. (Өскемен,

Қазақстан)

Свободный Ф.К. – з.ғ.к. (Барнаул,

Ресей)

Тегізбекова Ж.Ч. – з.ғ.к. (Бішкек,

Қырғызстан)

Тілембаева Ж.О. – з.ғ.к. (Астана,

Қазақстан)

Журнал редакциясы**Колтубаева Г.Б.****Ермек А.Б.****Жұмагелдина Б.Ж.****Байленова А.Қ.****Джамбуршин К.А.**

Қазақстан Республикасы Мәдениет

және ақпарат министрлігі Ақпарат

және мұрағат комитетінің

БАҚ есепке қою туралы куәлігі

№ 11219-Ж 15.11.2010 ж.

(Алғашқы есепке қою кезіндегі нөмірі

мен мерзімі №6592-Ж. 07.09.2005 ж.)

Мекен-жайы:

Қазақстан Республикасы,

010000, Астана қ., Мәңгілік ел даңғ.,

8 үй

тел.: 8(7172)74-02-06;

факс: 8(7172)74-14-43

E-mail: instzak-kz@mail.ru,

inst-zak@adilet.gov.kz

www.iz.adilet.gov.kz**МАЗМҰНЫ****Редакция бағанасы**8*Қазақстан Республикасы Әділет министрі М.Б.
Бекетаевтың заң жобалар бойынша баяндамасы*11**«Жаршының» тарихы Институтың 25-жылдығына
орай**16**Конституциялық және әкімшілік құқық****Л.Т. ЖАНҰЗАҚОВА** Референдум туралы
заңнаманы жетілдіру жөніндегі мәселе19**Г.Н. КОМКОВА, М.А. ЛИПЧАНСКАЯ** Сайлан-
балы қызметке кандидаттың соттылығы: ресей практи-
касы26**Азаматтық және азаматтық-процестік құқық****А. АЛИЕВ, А.Т. БЕКЕН** Ағылшын және
еуропалық құқықтың жекелеген ережелерін Қазақстан
Республикасының азаматтық заңнамасына имплемен-
тациялау түпмәтініндегі абоненттік шарт34**И.Ю. ПОЛИЩУК** Қылмыс құрамын саралау
аспектісінде тауарлық белгілерді заңсыз түрде пай-
далануды тергеу кезіндегі арнайы экономикалық
танымдардың рөлі. Украина практикасы40**Қылмыстық құқық және қылмыстық процесс****С.Т. КЕМЕЛБЕКОВ, Н.А. СӘУЛЕБЕК** Қазақстан
Республикасының Қылмыстық кодексі бойынша адам-
ды клондауға байланысты қылмыс объектісі мен
объективтік жағының қылмыстық-құқықтық сипатта-
масы53**А.О. БАЛҒЫНТАЕВ** Қазақстан Республикасын-
да тараптардың жарыспалылығы мен тең құқылығы
негізінде қылмыстық сот ісін жүзеге асыру қағидатын
іске асырудың кейбір мәселелері60**Е.А. ОМАРОВ** Қазақстан Республикасының
қылмыстық-процестік құқығында қылмыстық сот ісі
бойынша халықаралық-құқықтық көмек68**Н.Қ. ИМАНҒАЛИЕВ** Сотталғандарды ауруына
байланысты жазалаудан босату: құқық қолдану практи-
касы және шетел тәжірибесі76**Б.Қ. НҰРҒАЗИНОВ, Қ.Е. ИСМАҒҰЛОВ**
Қазақстандық қылмыстық процесте қашықтықтан жау-
ап алу институтын жетілдірудің кейбір мәселелері82**Халықаралық құқық және салыстырмалы
құқықтану****С.Ж. АЙДАРБАЕВ, Д. САДЫҚОВА** Халықаралық
жеке құқық бойынша Гаага конференциясының
қалыптасу сатылары91**А. АБЫЛАЙҰЛЫ** Шетел заңнамасын талдау:
Ұлыбританияның «Қылмыстық қаржылар туралы»
Заңы100

Құқықтық мониторинг

И.Қ. ЕЛЕУСІЗОВА, Д.М. ТҰРЛЫБЕК Қазақстан Республикасының әуе кеңістігін пайдалану және авиация қызметін реттейтін заңнамасын талдау..... 106

А.Қ. ҚАНАТОВ, Е.К. АХМЕТОВ Қылмыстық жолмен алынған кірістерді жылыстатуға қарсы іс қимыл және терроризм мен экстремизмді қаржыландыру проблемалары..... 115

М.К. ЖҮСПБЕКОВА Сыбайлас жемқорлыққа қарсы құқықтық мәдениетті қалыптастыру саласындағы заңнаманы талдау..... 123

И.Қ. ЕЛЕУСІЗОВА, Г.Б. ҚЫСЫҚОВА, А.Ж. ҚАЛМАҒАМБЕТОВ Құқықтық мониторинг шеңберінде Қазақстан Республикасы Азаматтық кодексінің (Жалпы бөлім) жекелеген ережелеріне талдау..... 129

Мемлекеттік тілдегі заң шығармашылығы практикасынан

Н.А. НҰРБАЕВА Заңнамалық актілерде кейбір терминдерді қалыптастыру және қолдану мәселелері..... 140

Ж.С. НҰРҒАЛИЕВА Заңнамадағы терминдер мәселесі..... 145

Жас ғалым мінбесі

Р.С. БРАМОНТОВ Қазақстан Республикасында жедел-ізвестіру қызметін заңнамалық реттеу перспективалары..... 150

Г.С. ДЖУМАШЕВ Қазақстан Республикасының қылмыстық заңнамасында көзделген жазаны өтеуден шартты түрде мерзімінен бұрын босату институтының шет елдермен салыстырмалы талдауы..... 157

Г.К. БЕЙСБЕКОВА Құқық нормаларын нақтылау мен оның құқық теориясының өзге де сабақтас санаттарынан айырмашылығы кейбір мәселелері..... 165

Ғылыми өмір хроникасы

«Қазақстан Республикасының Әкімшілік рәсімдік-процестік кодексі жобасының негізгі ережелерін талқылау» тақырыбындағы ғылыми-практикалық конференция туралы ақпараттық хабарлама, 2018 жылғы 28 ақпан, Астана қаласы..... 173

Есімнама

ҚР Заңнама институты Лингвистика орталығының аға ғылыми қызметкері Д.М. Шыңғысбаева – 60 жаста..... 177

Библиография

З.ғ.д., проф. С.Ф. Ударцевтің «Конституция и эволюция общества (вопросы теории и философии)»: Монография. – Санкт-Петербург, 2015. – 388 б. ғылыми басылымына рецензия..... 178

Қазақстанның заң ғылымы тарихы бойынша алғашқы арнайы басылымына рецензия..... 182

Даналық ойлар..... 188

Заңнама институтының 25 жылдығына орай «Заңды IQ» байқауы жарияланады.

Байқау Қазақстан Республикасының Заңнама институты мен «Атамекен» Қазақстан Республикасының Ұлттық кәсіпкерлер палатасының бірлескен бастамасымен ұйымдастырылады.

Байқауға қазақстандық жоғарғы білім ұйымдарының магистранттары мен докторанттары, сондай-ақ 35 жасқа дейінгі ғылыми қызметкерлері қатыса алады.

Байқауға қатысу үшін civil_izrk@mail.ru (link sends e-mail) электрондық пошталарына Қосымшаға сәйкес өтінімді және «Норма шығармашылықтағы цифрландыру: мақсаттары және күтілетін нәтижелер» атты ғылыми жұмыстарды жіберу қажет.

Байқау жеңімпаздары 2018 жылғы 15 маусымда Институттың 25-жылдығына арналған «Шайкенов оқулары» халықаралық ғылыми практикалық конференциясында жарияланады және келесі сыйлықтармен марапатталады:

1-орын – ноутбук;

2-орын – планшет;

3-орын – электрондық кітаптарды оқуға арналған құрылғы.

Сонымен бірге, жеңімпаздарға Заңнама институтында ақысыз негіздегі тағылымдамадан өту мүмкіндігі беріледі. Жүлделі орындарға ие болған авторлардың ғылыми жұмыстары Институт Жаршысында жарияланады.

Байқау ережесімен <http://www.iz.adilet.gov.kz/ru> Институт сайтында танысуға болады.

АНОНС

**Қазақстан Республикасы
Заңнама институтының ғылыми
қызметкерлерінің зерттеу
жұмыстарының конкурсы**

Қазақстан Республикасының Заңнама институты Институттың 25-жылдығына орайластырылған «Қазақстанда төртінші өнеркәсіптік революция міндеттерін жүзеге асыруды заңнамалық қамтамасыз ету» тақырыбындағы конкурс шеңберінде Институт ғылыми қызметкерлерінің зерттеу жұмыстарын қабылдауды жариялайды.

Конкурсқа Институттың 35 жасқа дейінгі ғылыми қызметкерлері қатыса алады.

Зерттеу жұмыстары 2018 жылғы 30 сәуірге дейін a.abylaiuly@adilet.gov.kz (link sends e-mail) электрондық пошталарына қабылданады.

Конкурс жеңімпаздары 2018 жылғы 15 маусымда Институттың 25-жылдығына арналған «Шайкенов оқулары» халықаралық ғылыми практикалық конференциясында жарияланады және келесі сыйлықтармен марапатталады:

1 орын – шетелдік (алыс шетел) ғылыми іс-шараға қатысуға сертификат;

2 орын – шетелдік (жақын шетел) ғылыми іс-шараға қатысуға сертификат;

3 орын – Қазақстан Республикасы шегінде ғылыми іс-шараға қатысуға сертификат.

Жүлделі орындарға ие болған авторлардың зерттеу жұмыстары Институт Жаршысында жарияланады.

Байқау ережесімен <http://www.iz.adilet.gov.kz/ru> Институт сайтында танысуға болады.

Собственник и издатель:

ГУ «Институт законодательства
Республики Казахстан»

Издается с 2006 года

Все материалы журнала размещаются
на сайте www.iz.adilet.gov.kz
Включен в перечень изданий
для публикации основных научных
результатов диссертаций
по юридическим наукам
(Приказ ККСОН МОН РК №894
от 30.05.2013 г.)

Состав Редакционного совета

Сарпеков Р.К. – (Астана, Казахстан) –
(председатель)
Абайдельдинов Е.М. – д.ю.н. (Астана,
Казахстан)
Абызов Р.М. – д.ю.н. (Москва, Россия)
Белых В.С. – д.ю.н. (Екатеринбург,
Россия)
Губин Е.П. – д.ю.н. (Москва, Россия)
Мурчавили И.Ш. – д.ю.н. (Астана,
Казахстан)
Мельник Р.С. – д.ю.н. (Киев, Украина)
Моисеев А.А. – д.ю.н. (Москва, Россия)
Муромцев Г.И. – д.ю.н. (Москва,
Россия)
Рахметов С.М. – д.ю.н. (Астана, Ка-
захстан)
Малиновский В.А. – д.ю.н. (Астана,
Казахстан)
Шерубай Курманбайұлы – д.ф.н.
(Астана, Казахстан)

Состав Редакционной коллегии

Кулжабаева Ж.О. – к.ю.н. (Астана,
Казахстан) – (председатель)
Абылайұлы А. – PhD (Астана, Казах-
стан)
Азер Алиев – PhD (Киль, Германия)
Айымбетов М.А. – заслуженный дея-
тель культуры РК (Астана, Казахстан)
Байниязова З.С. – к.ю.н. (Саратов,
Россия)
Досмырза Д.Д. – к.ю.н. (Астана, Ка-
захстан)
Елеусизова И.К. – к.ю.н. (Астана,
Казахстан)
Казиев З.Г. – к.ю.н. (Астана, Казах-
стан)
Конусова В.Т. – к.ю.н. (Астана, Казах-
стан)
Маммадов У.Ю. – к.ю.н. (Казань,
Россия)
Мушанов Т.Е. (Астана, Казахстан)
Рахимбердин К.Х. – д.ю.н. (Усть-
Каменогорск, Казахстан)
Свободный Ф.К. – к.пс.н. (Барнаул,
Россия)
Тегизбекова Ж.Ч. – к.ю.н. (Бишкек,
Кыргызстан)
Тлембаева Ж.У. – к.ю.н. (Астана,
Казахстан)

Редакция журнала

Колтубаева Г.Б.
Ермек А.Б.
Жумагелдина Б.Ж.
Байленова А.К.
Джамбуллин К.А.

Свидетельство о постановке
на учет СМИ № 11219-Ж
от 15.11.2010 г. Комитета информации
и архивов Министерства культуры
и информации Республики Казахстан
(№ и дата первичной постановки на учет
№6592-Ж. 07.09.2005 г.)

Адрес:

Республика Казахстан,
010000, г. Астана, пр. Мәңгілік ел, д. 8
тел: 8(7172)74-02-06;
факс: 8(7172)74-14-43
E-mail: instzak-kz@mail.ru,
inst-zak@adilet.gov.kz
www.iz.adilet.gov.kz

Колонка редакции..... 9

Доклад Министра юстиции Республики Казахстан
Бекетаева М.Б. по проектам законов..... 14

История «Вестника» к 25-летию Института..... 16

Конституционное и административное право

Л.Т. ЖАНУЗАКОВА К вопросу о совершенствова-
нии законодательства о референдуме..... 19

Г.Н. КОМКОВА, М.А. ЛИПЧАНСКАЯ Суди-
мость кандидата на выборную должность: российская
практика..... 26

Гражданское и гражданско-процессуальное пра- во

А. АЛИЕВ, А.Т. БЕКЕН Абонентский договор в
контексте имплементации отдельных положений ан-
глийского и европейского права в гражданское законо-
дательство Республики Казахстан..... 34

И.Ю. ПОЛИЩУК Роль специальных экономиче-
ских познаний при расследовании незаконного исполь-
зования товарных знаков в аспекте квалификации со-
става преступления. Практика Украины..... 40

Уголовное право и уголовный процесс

С.Т. КЕМЕЛБЕКОВ, Н.А. САУЛЕБЕК Уголовно-
правовая характеристика объекта и объективной сторо-
ны преступления, связанного с клонированием челове-
ка по Уголовному кодексу Республики Казахстан..... 53

А.О. БАЛГЫНТАЕВ Некоторые вопросы реали-
зации принципа осуществления уголовного судопро-
изводства на основе состязательности и равноправия
сторон в Республике Казахстан..... 60

Е.А. ОМАРОВ Международно-правовая помощь
по уголовному судопроизводству в уголовно-процессу-
альном праве Республики Казахстан..... 68

Н.К. ИМАНГАЛИЕВ Освобождение осужденных
от наказания по болезни: правоприменительная практи-
ка и зарубежный опыт..... 76

Б.К. НУРГАЗИНОВ, К.Е. ИСМАГУЛОВ Некото-
рые вопросы совершенствования института дистанци-
онного допроса в казахстанском уголовном процессе..... 82

Международное право и сравнительное право- ведение

С.Ж. АЙДАРБАЕВ, Д. САДЫКОВА Этапы ста-
новления Гаагской конференции по международному
частному праву..... 91

А. АБЫЛАЙҰЛЫ Анализ зарубежного законода-
тельства: Закон Великобритании «О криминальных фи-
нансах»..... 100

Правовой мониторинг

И.К. ЕЛЕУСИЗОВА, Д.М. ТУРЛЫБЕК Анализ
законодательства Республики Казахстан, регулирующе-
го использование воздушного пространства и деятель-
ность авиации..... 106

А.К. КАНАТОВ, Е.К. АХМЕТОВ К проблеме противодействия отмыванию доходов, полученных преступным путем, и финансированию терроризма и экстремизма	115
М.К. ЖУСУПБЕКОВА Анализ законодательства в сфере формирования антикоррупционной правовой культуры	123
И.К. ЕЛЕУСИЗОВА, Г.Б. КЫСЫКОВА, А.Ж. КАЛМАГАМБЕТОВ Анализ отдельных положений Гражданского кодекса Республики Казахстан (Общая часть) в рамках правового мониторинга	129
Из практики законотворчества на государственном языке	
Н.А. НУРБАЕВА Вопросы формирования и функционирования некоторых терминов в законодательных актах	140
Ж.С. НУРГАЛИЕВА Проблемы терминов в законодательстве	145
Трибуна молодого ученого	
Р.С. БРАМОНТОВ Перспективы законодательного регулирования оперативно-розыскной деятельности в Республике Казахстан	150
Г.С. ДЖУМАШЕВ Сравнительный анализ института условно-досрочного освобождения от отбывания наказания, предусмотренного в уголовном законодательстве Республики Казахстан, с зарубежными странами	157
Г.К. БЕЙСБЕКОВА Некоторые вопросы конкретизация норм права и ее отличия от иных смежных категорий теории права	165
Хроника научной жизни	
Информационное сообщение о научно-практической конференции на тему: «Обсуждение основных положений проекта Административного процессуального кодекса Республики Казахстан», 28 февраля 2018 года, г. Астана	174
Персоналии	
Старшему научному сотруднику Центра лингвистики Института законодательства РК Шынгысбаевой Д.М. – 60 лет	177
Библиография	
РЕЦЕНЗИЯ на научное издание д.ю.н, проф. Ударцева С.Ф. «Конституция и эволюция общества (вопросы теории и философии): Монография. – Санкт-Петербург, 2015. – 388 с.	178
РЕЦЕНЗИЯ на Первое специализированное издание по истории юридической науки Казахстана	182
Мудрые мысли	188

Конкурс научных работ среди молодых ученых-юристов

В рамках празднования 25-летия Институт Законодательства объявляет конкурс научных работ молодых ученых-юристов под названием «Юридический IQ».

Конкурс организуется по инициативе Института законодательства Республики Казахстан совместно с Национальной палатой предпринимателей Казахстана «Атамекен».

К участию в конкурсе допускаются магистранты и докторанты казахстанских образовательных организаций высшего образования, а также молодые ученые в возрасте до 35 лет.

Для участия в конкурсе участнику необходимо направить на электронную почту civil_izrk@mail.ru (ссылка для отправки email) заполненную заявку согласно Приложению, а также научную работу на тему: «Цифровизация в нормотворчестве: задачи и ожидаемые результаты» в срок до 30 апреля 2018 г.

Победители конкурса будут объявлены 15 июня 2018 года на международной научно-практической конференции «Шайкеновские чтения» и награждены следующими призами:

- 1-место - ноутбук;
- 2-место – планшет;
- 3-место – устройство для чтения электронных книг.

Вместе с тем победителям будет предоставлена возможность пройти неоплачиваемую стажировку в Институте. Научные работы авторов, занявших призовые места, будут опубликованы в Вестнике Института.

С Положением о конкурсе можно ознакомиться на сайте Института: <http://www.iz.adilet.gov.kz/ru>

Конкурс исследовательских работ научных сотрудников Института законодательства Республики Казахстан

Институт законодательства Республики Казахстан объявляет прием исследовательских работ научных сотрудников Института законодательства на тему «Законодательное обеспечение реализации задач Четвертой промышленной революции в Казахстане» в рамках конкурса, приуроченного к 25-летию ИЗ РК.

В конкурсе могут принять участие научные сотрудники ИЗ РК в возрасте до 35 лет.

Исследовательские работы принимаются на почту a.abylaiuly@adilet.gov.kz (ссылка для отправки email) до 30 апреля 2018 года.

Победители конкурса будут объявлены 15 июня 2018 года на международной научно-практической конференции «Шайкеновские чтения» и награждены следующими призами:

- 1 место – сертификат на участие в зарубежном (дальнее зарубежье) научном мероприятии;
- 2 место – сертификат на участие в зарубежном (ближнее зарубежье) научном мероприятии;
- 3 место – сертификат на участие в научном мероприятии в пределах Республики Казахстан.

Исследовательские работы авторов, занявших призовые места, будут опубликованы в Вестнике Института. С Положением о конкурсе можно ознакомиться на сайте Института: <http://www.iz.adilet.gov.kz/ru>

Owner and publisher:
 SI «Legislation Institute
 of the Republic of Kazakhstan»
Published since 2006
 All journal materials are placed
 on the website
www.iz.adilet.gov.kz

Included in the list of publications of basic
 scientific results of dissertations on legal
 sciences (Order CCES MES RK №894
 from 05.30.2013)

Editorial Council members

Sarpekov R.K. – (Astana, Kazakhstan) –
 (Chairman)
Abaydeldinov E.M. – d.j.s. (Astana,
 Kazakhstan)
Abyzov R.M. – d.j.s. (Moscow, Russian)
Belih V.S. – d.j.s. (Ekaterinburg, Russian)
Gubin E.P. – d.j.s. (Moscow, Russian)
Borchashvili I.Sh. – d.j.s. (Astana, Ka-
 zakhstan)
Melnik R.S. – d.j.s. (Kiev, Ukraine)
Moiseev A.A. – d.j.s. (Moscow, Russian)
Muromcev G.I. – d.j.s. (Moscow, Russian)
Rahmetov S.M. – d.j.s. (Astana, Kazakh-
 stan)
Malinovskiy V.A. – d.j.s. (Astana, Kazakh-
 stan)
Sherubai Kurmanbaiuly – d.ph.s.
 (Astana, Kazakhstan)

Editorial Board members

Kulzhabayeva Zh.O. – c.j.s. (Astana,
 Kazakhstan) – (Chairman)
Abylaiuly A. – PhD (Astana, Kazakhstan)
Azer Aliyev – PhD (Kiel, Germany)
Aiymbetov M.A. – Honored Worker of
 Culture of Kazakhstan, (Astana, Kazakh-
 stan)
Bainiyazova Z.S. – c.j.s. (Saratov, Rus-
 sian)
Dosmyrza D.D. – c.j.s. (Astana, Kazakh-
 stan)
Eleussizova I.K. – c.j.s. (Astana, Kazakh-
 stan)
Kaziyev Z.G. – c.j.s. (Astana, Kazakh-
 stan)
Konusova V.T. – c.j.s. (Astana, Kazakh-
 stan)
Mammadov U.Y. – c.j.s. (Kazan', Rus-
 sian)
Mushanov T.E. (Astana, Kazakhstan)
Rakhimberdin K.H. – d.j.s. (Ust-Kame-
 nogorsk, Kazakhstan)
Svobodniy F.K. – c.ps.s. (Barnaul, Rus-
 sian)
Tegizbekova Zh.Ch. – c.j.s. (Bishkek,
 Kyrgyzstan)
Tlembaeva Zh.U. – c.j.s. (Astana, Ka-
 zakhstan)

The editorial staff

Koltubayeva G.B.
Yermek A.B.
Zhumageldina B.Zh.
Bailenova A.K.
Dzhamburshin K.A.

The certificate of registration of mass media
 №11219-G from 15.11.2010 from
 the Committee of Information and Archives
 of the Ministry of Culture and Information
 of the Republic of Kazakhstan
 (Number and date of primary registration
 №6592-Zh.07.09.2005.)

Address:

The Republic of Kazakhstan,
 010000, Astana, Mangilik el pr., 8
 tel.: 8 (7172) 74-02-06
 fax: 8 (7172) 74-14-43
 e-mail: instzak-kz@mail.ru,
 inst-zak@adilet.gov.kz
www.iz.adilet.gov.kz

CONTENT

Editorial10

*Report of the Minister of Justice of the Republic of
 Kazakhstan Beketayev M.B. on drafts of the legal acts*11

**The history of the «Bulletin» to the 25th anniversary
 of the Institute**16

Constitutional and Administrative Law

L.T. ZHANUZAKOVA To the question of improving
 the legislation concerning the issues of the referendum19

G.N. KOMKOVA, M.A. LIPCHANSKAYA The
 criminal record of a candidate for the elective position: the
 russian practice26

Civil and Civil Procedural Law

AZ. ALIYEV, A.T. BEKEN Subscriber contract in the
 context of the implementation of some specific provisions
 of the English and European law into the civil legislation of
 the Republic of Kazakhstan34

I.Yu. POLISHCHUK The role of special economic
 knowledge in investigation of illegal use of trademarks
 in the aspect of qualification of the crime composition.
 Practice of Ukraine40

Criminal law and Criminal procedure

S.T.KEMELBEKOV, N.A. SAULEBEK Criminal-
 legal characteristic of the object and the objective side of
 the crime connected with cloning of the person under the
 Criminal code of Republic Kazakhstan53

A.O. BALGYNTAYEV Some issues on realization of
 the principle of implementation of criminal proceedings on
 the basis of the considerability and equality of the parties in
 the Republic of Kazakhstan60

Y.A. OMAROV International legal aid on criminal
 proceedings in accordance with the criminal procedural
 law of the Republic of Kazakhstan68

N.K. IMANGALIEV Release of prisoners from
 punishment due to illness: law enforcement practice and
 foreign experience76

B.K. NURGAZINOV, K.E. ISMAGULOV Some
 questions of improvement of the remote surveillance
 institute in the Kazakhstani criminal proceedings82

International law and Comparative law

S.ZH. AIDARBAYEV, D. SADYKOVA Stages of the
 formation of the Hague conference on international private
 law91

A. ABYLAIULY Analysis of foreign legislation: UK
 «Criminal Finances Act»100

Legal monitoring	
I.K. ELEUSSIZOVA, D.M. TURLYBEK Analysis of legislation of the Republic of Kazakhstan regulating the issues of the use of air space and activity of aviation	106
A.K. KANATOV, E.K. AKHMETOV On the problem of countering money laundering, obtained by criminal means, and financing of terrorism and extremism	115
M.K. ZHUSUPBEKOVA Analysis of legislation in the sphere of formation of anti-corruption legal culture	123
I.K. ELEUSSIZOVA, G.B. KYSSYKOVA, A.ZH. KALMAGAMBETOV Analysis of the particular provisions of the Civil code of the Republic of Kazakhstan (General part) in framework of the legal monitoring	129
Lawmaking practice on the official language	
N.A. NURBAYEVA The issues of formation and functioning of some terms and their usage in legislative acts	140
Zh.S. NURGALIYEVA Problems of terms in the legislation	145
Young scholar tribune	
R.S. BRAMONTOV Prospects of legal regulation of the investigative activities in the Republic of Kazakhstan	150
G.S. DZHUMASHEV Comparative analysis of the institution of parole and serving of the sentence envisaged in the criminal legislation of the Republic of Kazakhstan and foreign countries	157
G.K. BEYSBEKOVA Some issues of specification of the norms of law and its differences from other related categories of theory of law	165
The Chronicle of Scientific Life	
Information note about the scientific and practical conference on the topic: «Discussion of the main provisions of the draft of Administrative Procedure and Procedural Code of the Republic of Kazakhstan», 28 February 2018, Astana	175
Personalities	
60 years to the Senior researcher of the Linguistic center of the Institute of Legislation of the Republic of Kazakhstan - D. Shyngysbayeva	177
Bibliography	
REVIEW on the scientific publication of the professor, Doctor of Juridical Science Udartsev S.F. Constitution and evolution of the society (issues of theory and philosophy). Monograph. – St. Petersburg, 2015. – 388 p.	178
REVIEW on the First special edition on the history of legal science in Kazakhstan	182
Wise thoughts	188

Announcement

Competition of research papers among young legal scholars

As part of the celebration of the 25th Anniversary, the Institute of Legislation announces a competition of research papers among young legal scholars called "Legal IQ".

The Competition is organized on the initiative of the Institute of Legislation of the Republic of Kazakhstan in conjunction with the National Chamber of Entrepreneurs of Kazakhstan "Atameken".

Masters Degree and PhD candidates of Kazakhstani educational organizations of higher learning, as well as young scholars under the age of 35 are permitted to participate in the Competition.

In order to participate in the Competition, the participant must send completed application according to the Appendix to the following e-mail: civil_izrk@mail.ru, as well as a research paper on the topic: "Digitalization in the norm-making procedure: objectives and anticipated outcomes" until April 30, 2018.

The winners of the Competition will be announced on June 15, 2018 at the International scientific and practical conference "Shaykenov Readings" and awarded with the following prizes:

1st place - a laptop;

2nd place - a tablet;

3rd place - the device for reading electronic books.

At the same time, the winners will be given the opportunity to perform an unpaid internship at the Institute. The research papers of the winners will be published in the Herald of the Institute.

The Regulations on the competition can be found on the Institute's website: <http://www.iz.adilet.gov.kz/en>.

Announcement

Competition of research papers among the academic officers of the Institute of Legislation of the Republic of Kazakhstan

The Institute of Legislation of the Republic of Kazakhstan announces the receiving of the research papers of the academic officers of the Institute of Legislation on the following theme: "Legislative support for the realization of the objectives of the Fourth Industrial Revolution in Kazakhstan" within the framework of the Competition timed to the 25th Anniversary of the Institute of Legislation the Republic of Kazakhstan.

The academic officers of the Institute of Legislation under the age of 35 are permitted to participate in the Competition.

Research papers will be accepted to the following e-mail: a.abylaiuly@adilet.gov.kz until April 30, 2018.

The winners of the Competition will be announced on June 15, 2018 at the International scientific and practical conference "Shaykenov Readings" and awarded with the following prizes:

1st place - Certificate for participation in a foreign scientific event (far abroad);

2nd place - Certificate for participation in a foreign scientific event (near abroad);

3rd place - Certificate for participation in a scientific event in the Republic of Kazakhstan.

The research papers of the winners will be published in the Herald of the Institute.

The Regulations on the competition can be found on the Institute's website: <http://www.iz.adilet.gov.kz/en>.

2. Бекмагамбетов А.Б., Ревин В.П. Уголовное право Республики Казахстан. Общая часть. Учебник. 2-ое изд., перераб. И доп. / Под ред. д.ю.н., профессора, заслуженного деятеля науки Российской Федерации Ревина В.П. – Алматы: Жеті Жарғы, 2015. -504 с.
3. Уголовное право Республики Казахстан: Особенная часть в 2-м.: Учебник для вузов / Отв.ред. И.И. Рогов, К.Ж. Балтабаев, А.И. Коробеев. – Алматы: Жеті Жарғы, 2016. -500 с.
4. Қоңыр А. Кісіні клондау қайда апарады? <http://islam.kz/kk/articles/islam-jane-qogam/kisini-klondau-qaida-aparady-835/#gsc.tab=0>
5. Уголовное право Республики Казахстан. Особенная часть: Учебник. Под ред. д.ю.н., проф. И.И. Рогова., к.ю.н., проф. С.М. Рахметова. - Алматы: Жеті жарғы, 2003. - 792 с.
6. Эйнсуорт К., Анастасвами А., Коэн Ф., Конкер Д., Грэхем-Роу Д., ЛеПэйдж М., Сэмил И. «Не сегодня, так завтра // Ломоносов» № 2/8 Февраль 2003 г. С. – 7-9.
7. Зародыш. Медицинская энциклопедия. <http://www.medical-enc.ru/8/zarodysh.shtml>.

REFERENCES

1. Kairghanov E.I. Criminal law of Republic of Kazakhstan (general part): Textbook for higher educational establishments. Almaty: Conscience, 2006. - 248 p.
2. Bekmagambetov A.B., Revin B.P. Criminal law of Republic of Kazakhstan. General part. Textbook. 2th publ., To bend a ball./ Under red. of doctor of legal sciences., professor, honoured worker of science of Russian Federation Ревина В.П. -Алматы: Seven Charters, 2015. - 504 p.
3. Criminal law of Republic of Kazakhstan: Special part in 2-v.: Textbook for institutions of higher learning, managing editor I.I. Rogov, K.G. Baltabaev, A.I. Korobeev. Almaty: Seven Charters, 2016. - 500 p.
4. Konyr A. Kisini clondau kaida aparadi? <http://islam.kz/kk/articles/islam-jane-qogam/kisini-klondau-qaida-aparady-835/#gsc.tab=0>
5. Crime right for Republic of Kazakhstan. Special part: Textbook. Under ped.of managing editor I.I.Rogov., candidate of legal sciences, professor S.M. Rahmetova. Almaty: Seven charters, 2003. - 792 p.
6. Einsuort K., Anastasvami A., Cohen of Ф., Konker D., Grehem-Roi D., LePeidgh M., Сэмил И. Or today, so tomorrow //Lomonossov» № on February, 2/8 2003 of C. 7-9.
7. Zarodysh. Medicinskay aencicklopedia. <http://www.medical-enc.ru/8/zarodysh.shtml>

УДК 343.131.4

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНДА ТАРАПТАРДЫҢ ЖАРЫСПАЛЫҒЫ МЕН ТЕҢ ҚҰҚЫЛЫҒЫ НЕГІЗІНДЕ ҚЫЛМЫСТЫҚ СОТ ІСІН ЖҮЗЕГЕ АСЫРУ ҚАҒИДАТЫН ІСКЕ АСЫРУДЫҢ КЕЙБІР МӘСЕЛЕЛЕРІ

Әсет Оралғазыұлы Балғынтаев

Қазақстан Республикасының Жоғарғы Соты жанындағы Сот төрелігі
Академиясының әкімшілік және қылмыстық сот төрелігі мәселелерін
зерттеу Ғылыми орталығының басшысы, PhD докторы
Астана қ. Қазақстан Республикасы; e-mail: aset.balgyntaev@yandex.kz

Түйін сөздер: қылмыстық процесс; қағидат; жарыспалық; тең құқылық; сот бақылауы; қорғаушы.

Аннотация. Мақалада Қазақстан Республикасының қылмыстық сот ісін жүргізудегі тараптардың жарыспалығы мен тең құқылығы қағидатын іске асырудың кейбір мәселелері талданған.

Қылмыстық процестік заңнаманың құқық қолдану тәжірибесінде тараптардың жарыспалығы мен тең құқықтылығы қағидатын қамтамасыз ету өзекті мәселелердің бірі болып табылады. Осы орайда, мақала аясындағы зерттеу бойынша бұл қағидатты іске асыруды жетілдіруге бағытталған шараларды әзірлеу көзделеді.

Зерттеу үрдісінде автор анализ, синтез, салыстырмалы-құқықтық, тарихи, құрылымдық – жүйелік, статистикалық, нақтылы-әлеуметтік және құқықтық болжамдық ғылыми әдістерін қолданды.

Аталған мәселе бойынша қазақстандық заң ғылымында жаңа қылмыстық процестік заңнамаға негізделген кешенді зерттеулер жүргізілмегендігін атап өту керек.

Осыған байланысты мақалада тараптардың жарыспалылығы мен тең құқылығы қағидатын қамтамасыз етудің механизмдері ұсынылады. Оның маңызды бағыттары ретінде автор қылмыстық процессте қорғаушының өкілеттіктерін ары қарай нығайту және қылмыстық сот ісін жүргізудің сотқа дейінгі сатыларында сот бақылауын кеңейтуді атайды.

Сот бақылауын жүзеге асырушысы ретінде тергеу судьяларының қызметінің сандық көрсеткіштері негізінде автор қылмыстық сот ісін жүргізуді жаңғырту аясында сот бақылауын кеңейтудің заңнамалық бастамасын толығымен қолдайды. Қорғаушылардың тергеу судьясына тергеу әрекеттерін жүргізу туралы өтініш беру құқығының жүзеге асырылуы зерттеліп отырған қағидаттың маңызды элементі болып табылады.

НЕКОТОРЫЕ ВОПРОСЫ РЕАЛИЗАЦИИ ПРИНЦИПА ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ УГОЛОВНОГО СУДОПРОИЗВОДСТВА НА ОСНОВЕ СОСТЯЗАТЕЛЬНОСТИ И РАВНОПРАВИЯ СТОРОН В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН

Балгынтаев Асет Оралгазыевич

Руководитель Научного центра изучения проблем административного и
уголовного правосудия Академии правосудия при Верховном Суде
Республики Казахстан, доктор PhD
г. Астана, Республика Казахстан; e-mail: aset.balgynayev@yandex.kz

Ключевые слова: уголовный процесс; принцип; состязательность; равноправие; судебный контроль; защитник.

Аннотация. В статье проанализированы некоторые актуальные вопросы реализации принципа состязательности и равноправия сторон в уголовном судопроизводстве Республики Казахстан.

Обеспечение принципа состязательности и равноправия сторон в правоприменительной практике уголовно-процессуального законодательства, является одной из актуальных проблем. В этой связи, в ходе исследования в рамках данной статьи автором предполагается разработка мер направленных на совершенствование реализации данного принципа.

В процессе исследования автором использовались методы анализа, синтеза, сравнительно-правовой, историко-правовой, структурно-системный, статистический, конкретно-социологические методы.

Нужно отметить, что в казахстанской юридической науке комплексных исследований, посвященных данной проблематике по новому уголовно-процессуальному законодательству не проводилось.

В этой связи, в статье предлагаются механизмы обеспечения принципа состязательности и равноправия сторон. Важными направлениями автор выделяет дальнейшее усиление полномочий защитника в уголовном процессе и расширения судебного контроля в досудебных стадиях уголовного судопроизводства.

Основываясь на количественных показателях деятельности следственных судей, как реализаторов судебного контроля, автор полностью поддерживает законодательную инициативу о расширении судебного контроля в рамках модернизации уголовного судопроизводства. Реализация права защитника ходатайствовать перед следственным судьей о проведении следственных действий является важным элементом исследуемого принципа.

SOME ISSUES ON REALIZATION OF THE PRINCIPLE OF IMPLEMENTATION OF CRIMINAL PROCEEDINGS ON THE BASIS OF THE CONSIDERABILITY AND EQUALITY OF THE PARTIES IN THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

Balgynbayev Asset Oralgazyevich

Head of the Scientific Center for the Study of Administrative
and Criminal Justice Problems of the Academy of Justice under the Supreme Court
of the Republic of Kazakhstan, Doctor PhD

Keywords: criminal process; principle; competitiveness; equality; judicial control; defender.

Abstract. The article analyzes some actual issues of the implementation of the principle of competitiveness and equality of parties in the criminal justice of the Republic of Kazakhstan.

Ensuring the principle of competitiveness and equality of parties in the law enforcement practice of criminal procedure legislation is one of the urgent problems. In this connection, during the research within the framework of this article, the author proposes the development of measures aimed at improving the implementation of this principle.

In the process of research, the author used methods of analysis, synthesis, comparative-legal, historico-legal, structural-system, statistical, concrete sociological methods. It should be noted that in the Kazakh legal science complex studies devoted to this subject matter under the new criminal procedure legislation were not conducted.

In this connection, the article suggests mechanisms for ensuring the principle of adversarialism and equality of the parties.

The author points out that the author strengthens the powers of the defender in criminal proceedings and extends judicial control in pre-trial stages of criminal proceedings.

Based on the quantitative indicators of the activities of the investigative judges as implementers of judicial control, the author fully supports the legislative initiative to expand judicial control in the modernization of criminal justice. Realization of the right of the defender to appear before the investigating judge on the conduct of investigative actions is an important element of the principle under investigation.

Қазақстан Республикасының 2010 жылдан 2020 жылға дейінгі кезеңге арналған құқықтық саясат Тұжырымдамасында қылмыстық процесте айыптаушы мен қорғаушы тараптарының жарыспалығы қағидатын одан әрі дамыту жөнінде шаралар қабылдануы керектігін атап өткен болатын¹.

Сот ісін жүргізуді тараптардың жарыспалылығы мен тең құқылығы негізінде жүзеге асыру қылмыстық процестің негізгі қағидаттарының бірі, оны мүлтіксіз сақтау жалпы қылмыстық сот ісін жүргізудің легитимділігінде көрініс табады.

Қылмыстық процестік құқық доктринасында жарыспалық теориясының дамуына үлкен үлес қосқан М.С.Строговичтың пікірі бойынша «жарыспалық болып соттың айыптау мен қорғау тараптарының қатысуымен істі қарауы және бұл ретте айыпталушының (сотталушының) тараптардың барлық құқықтарын пайдалану мүмкіндігі. Тараптар: айыптаушы, жәбірленуші, сотталушы, қорғаушы, сондай-ақ азаматтық талапкер мен жауапкер және олардың өкілдері – өздерінің талаптарын соттың алдында қорғауға, басқа тараппен айтылған дәйектерді жоққа шығару үшін тең процестік құқықтарға ие болады. Айыптау мен қорғау функциялары сот талқылауында тарап болып табылмайтын шешуші және басқарушы рөлге ие сот функциясынан бөлектенген [1].

Бұл принцип қылмыстық процестің типологиясымен тығыз байланысты болғандықтан ерекше назарда болатыны анық.

Тарихи қалыптасқандай қазақстанның қылмыстық процесі аралас моделіне жата-

ды. Бұл орайды жарыспалық көп жағдайда қылмыстық процестің сот сатыларында көрініс тапқан, ал сотқа дейінгі сатыларда айыптау тарабының мүмкіндіктері қорғау тарабына қарағанда іс жүзінде кең екендігі белгілі.

Қазақстан Республикасының қылмыстық процестік кодексінің (ары қарай ҚР ҚПК) 23 бабының 1 бөлігіне сәйкес «1. Қылмыстық сот ісін жүргізу айыптаушы және қорғаушы тараптардың жарыспалылығы мен тең құқылығы қағидаты негізінде жүзеге асырылады» - деп бекіткен².

Аталған қағидаттың мәні бойынша қылмыстық процесте сот тараптарға тең құқықты қамтамасыз етіп объективтілік пен бейтараптылық негізінде сот төрелігін жүзеге асырады. Қылмыстық процестің функцияларының жіктелуіне сәйкес айыптау мен қорғау функциялары осы қағидатқа сүйене отырып іске асады. Бұл орайда, соттарға сот ісін жүргізуде аталған қағидатты қамтамасыз етуге басым рөл берілген. Себебі, сотқа айыптау мен қорғау функциялары жат және ол сот төрелігін іске асырушы болып табылады. Бұл туралы ҚР ҚПК 23 бабының 2-6 бөліктерінде көрсетілген нормалар дәлел бола алады:

2. Қылмыстық қудалау, қорғау және соттың істі шешуі бір-бірінен бөлінген және оларды әртүрлі органдар мен лауазымды адамдар жүзеге асырады.

3. Адамның қылмыстық құқық бұзушылықты жасаудағы кінәлілігін дәлелдеу және оның өзін қорғайтын дәлелдерін теріске шығару міндеті – қылмыстық қудалау органдарына, ал сотта

¹ Қазақстан Республикасының Президентінің 24 тамыз 2009 жылғы №858 Жарлығымен 2010-2020 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының құқықтық саясат Тұжырымдамасы// <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/U090000858>

² Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексі Қазақстан Республикасының Кодексі 2014 жылғы 4 шілдедегі № 231-V ҚРПЗ// <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1400000231#z147>

іс жүргізу кезінде мемлекеттік және жекеше айыптаушыларға жүктеледі.

4. Қорғаушы күдіктіні, айыпталушыны, сотталушыны, сотталған адамды, ақталған адамды қорғаудың заңда көзделген барлық құралдары мен тәсілдерін пайдалануға міндетті.

5. Сот қылмыстық қудалау органы болып табылмайды, айыптаушы немесе қорғаушы тарап жағында әрекет етпейді және құқық мүдделерінен басқа қандай да болсын мүдделерді білдірмейді.

6. Сот объективтілікті және бейтараптылықты сақтай отырып, тараптардың өз процестік міндеттерін орындауы және өздеріне берілген құқықтарды жүзеге асыруы үшін қажетті жағдайларды жасауға міндетті.

ҚР ҚПК 23 бабының 7 тармағында «Қылмыстық процеске қатысатын тараптар тең құқылы, яғни оларға Қазақстан Республикасының Конституциясына және осы Кодекске сәйкес өз ұстанымын қорғауға бірдей мүмкіндіктер берілген. Сот процестік шешімді тек тараптардың әрқайсысына бірдей негізде зерттелуіне қатысу қамтамасыз етілген дәлелдемелерге ғана негіздейді»- деп бекіткен³.

Жалпы алғанда, қылмыстық процесте тараптардың жарыспалылығы мен тең құқылығы қағидатының тәжірибеде қамтамасыз етілуі жөнінде сұрақ заң ғылымында және құқық қолдану тәжірибесінде өзекті мәселе болып саналады. Әсіресе, бұл мәселе бұрынғы кеңес мемлекеттерінің қылмыстық сот ісін жүргізуіне тән. Оны кеңес одағының қылмыстық процесінің айыптау және репрессиялық сипаттағы бағытта болуымен түсіндіруге болады. Карастырылып отырған қағидат 1959 жылғы Қазақ КСР Қылмыстық іс жүргізу кодексінде мүлдем жоқ болғандығы белгілі.

Бүгінгі күні еліміздің қылмыстық процесінде тараптардың жарыспалылығы мен тең құқықтылығымен байланысты процестік бұзушылықтар әлі болса да құқық қолдану тәжірибесінде орын алуда.

Сот-тергеу тәжірибесі көрсетіп отырғандай, сотқа дейінгі сатыларда қорғаушылардың күдікті мен айыптаушыларды қорғау бойынша процестік мүмкіндіктері шектеулі. Процестік заң механизмдері толық көлемде қорғауды іске асыруға жол бермейді. Мұндай пікірді еліміздің сот органдарының өкілдері де айтуда. Осыған байланысты соттар сотқа дейінгі сатыларда адвокаттардың өкілеттіктерін кеңейту бойынша ұсыныстар

білдіруде.

Мұндай пікірді, ҚР Жоғарғы Сотының судьясы Г.Мергеновада айтуда, оның пікірі бойынша «Егерде тараптардың жарыспалылығы мен тең құқылығы қағидаты сотқа дейінгі сатыларда тиісті түрде жұмыс істемесе, бұл айыптау тарабына сотқа дейінгі сатыларды айыптау бағытында жүргізуге мүмкіндік береді. Айыптау бағытына қарсы тұра алатын жалғыз тарап, ол эффективті қорғану тарабы» [2].

Шетел тәжірибесіне сүйеніп, қылмыстық процесті жарыспалық пен тең құқылықты арттыруға бағытталған бірқатар пікірлер бар. Мәселен, Б.Раисова Ұлыбританияның заң тәжірибесін зерттей келе, қазақстандық қылмыстық процесс жүйесіне енгізуге болатын ұсыныстар білдіруде: «айыптау тарабы мен қорғану тарабының өзара ақпарат алмасу мен ашу процедурасын көздейтін тараптардың жарыспалылығы мен тең құқылығын енгізу керек, бұл өз кезегінде қылмыстық процесте кәсіби қорғаушы ретінде адвокаттың рөлін арттыратын еді. Мұндай институтты енгізу Қазақстан халқы үшін қылмыстық процесті ашық, ал қорғауды нәтижелі және маңызды ететін болады»- деген көзқараста [3].

Айта кетерлік, жарыспалылық мен тең құқылық қағидатының сотқа дейінгі сатыларда жүзеге асуы көп жағдайда қорғаушының дәлелдемелер жинау мәселесіне келіп тіреледі. Бұл сұрақ 1997 жылғы редакциядағы Қазақстан Республикасының Қылмыстық іс жүргізу кодексінде де шешілмеген мәселелердің бірі бола тұра, жаңа кодекстеде жалғасын тапты. Яғни, бұл сұрақ қылмыстық процесс теориясы мен тәжірибесінде бұрыннан келе жатқан мәселелердің қатарында. Мысалға, бұл мәселе туралы А.Тугел келесідей пікір айтқан «қорғаушының дәлелдеу процесінде тең құқықтылыққа жетуге мүмкіндіктері шектеулі, сонымен бірге процестік заң нормаларының тәжірибеде жүзеге асуы қиындық туғызады. Мәселен, қорғаушыға белгілі-бір дәлелдемені ұсыну үшін алғашында оны алу қажет. Осы орайда, қорғаушының қылмыстық процестік қызметінің адамгершілік-этикалық аспектілері маңызды сипатқа ие болады, өйткені қорғаушы оған берілген дәлелдемелерді жинау бойынша құқығын теріс пайдаланбау қажет»[4].

Аталған қағидаттың тәжірибеде тиісті түрде жүзеге асуын қамтамасыз ету үшін екі түрлі тұжырымдалық міндетті шешу арқылы мүмкін деген ойдамыз.

³ Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексі Қазақстан Республикасының Кодексі 2014 жылғы 4 шілдедегі № 231-V ҚРПЗ// <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1400000231#z147>

Бірінші, жоғарыда аталған пікірлерге сүйене отырып, қорғаушы-адвокаттың сотқа дейінгі сатыларда өкілеттіктерін кеңейту.

Заң шығарушы қылмыстық процесте адвокаттың рөлін нығайту бойынша біршама шаралар атқарды. Еліміз тәуелсіздік алғалы бері қылмыстық процестік заңнама эволюциялық түрде дамып келе жатыр, оған сот-құқықтық реформаның жемістері айғақ болады. Қылмыстық процесс аясында адвокат-қорғаушының өкілеттіктерінің дамуын хронологиялық түрде үшке топтастыруға болады:

1. 1997 жылғы Қазақстан Республикасының қылмыстық іс жүргізу кодексі аясындағы қорғаушылардың өкілеттіктері және оларды кеңейту бойынша енгізілген өзгерістер мен толықтырулар. Осы жылы алғаш тәуелсіздік алғаннан кейін «Адвокаттық қызмет туралы ҚР Заңы» қабылданған болатын;

2. 2014 жылғы Қазақстан Республикасының қылмыстық процестік кодексінің нормаларымен қорғаушының өкілеттіктерін кеңейту бойынша енгізілген жаңалықтар.

Жаңа ҚР ҚПК қабылдануы қорғаушылардың өкілеттіктерін біршама кеңейте түсті. Мәселен, ҚР ҚПК 70 бабының екінші бөлігінің 13 тармақшасына сәйкес «қорғауындағы адамның қатысуымен процестік әрекеттің өткізілетін уақыты мен орны туралы, сондай-ақ қорғаушы тараптың шағымдарын, бұлтартпау шарасын қолдану, күзетпен ұстау мерзімін ұзарту, айғақтарды сақтауға қою туралы өтінішхаттарды қарауға байланысты барлық сот отырыстары туралы қылмыстық процесті жүргізетін орган арқылы күні бұрын хабардар етілуге құқылы». Сонымен бірге, қорғаушы ретінде қатысатын адвокат ҚР ҚПК 70 баптың үшінші бөлігінде көзделген бұрын болмаған құқықтарға ие болды:

1) тергеу судьясы алдында куәның және жәбірленушінің айғақтарын сақтауға қою туралы өтінішхат беруге;

2) сұрау салуды орындаудан бас тартылған не ол бойынша үш тәулік ішінде шешім қабылданбаған жағдайда тергеу судьясы алдында, мемлекеттік құпияларды құрайтын мәліметтерді қоспағанда, күдіктіге, айыпталушыға, қорғалуға құқығы бар куәға білікті заң көмегін көрсету және олардың мүдделерін қорғау үшін қажет кез келген мәліметтерді, құжаттарды, нәрселерді

талап етіп алдыру туралы өтінішхат беруге;

3) егер қылмыстық қудалау органы осындай өтінішхатты қанағаттандырудан негізсіз бас тартса не ол бойынша үш тәулік ішінде шешім қабылданбаса, тергеу судьясы алдында сараптама тағайындау туралы өтінішхат беруге;

4) істің мән-жайлары туралы бірдене білетін адамдардан сұрақ алуға, оның ішінде ғылыми-техникалық құралдарды пайдалана отырып, сұрақ алуға және осылайша алынған нақты деректерді іс материалдарына қосып тігу туралы өтінішхат беруге;

5) сарапшының, маманның іс бойынша қорытындыларын шарттық негізде алуға және осындай қорытындыларды іс материалдарына қосып тігу туралы өтінішхат беруге;

6) тергеу судьясы алдында өзі бұрын сұрақ алған айғақ беру үшін келуін қамтамасыз ету қиындық туғызатын куәны қылмыстық процесті жүргізетін органға мәжбүрлеп әкелу туралы өтінішхат беруге құқылы⁴.

3. 2017 жылғы Қазақстан Республикасының қылмыстық процестік кодексіне қылмыстық процесті жаңғырту аясында енгізілген заңмен көзделген өзгерістер мен толықтырулар. Бұл өзгерістер ҚР ҚПК 70 бабының 3 бөлігінің 3 тармақшасына енгізілген болатын «3) жасырын тергеу әрекетін қоспағанда, оның ішінде қылмыстық қудалау органы осындай өтінішхатты қанағаттандырудан негізсіз бас тартса не ол бойынша үш тәулік ішінде шешім қабылданбаса, тергеу судьясының алдында сараптама тағайындау не сотқа дейінгі тергеп-тексеру органының тергеу әрекетін жүргізуі туралы өтінішхат беруге»⁵.

Демек, қорғаушы тергеу судьясына сотқа дейінгі тергеп-тексеру органының тергеу әрекетін жүргізуі туралы өтінішхатты тікелей беру құқығының пайда болуын атауға болады.

Сонымен бірге, тағы бір жаңалықтардың бірі болып ҚР ҚПК 296 бабының 4 бөлігіне енгізілген өзгерістер: 4. Күдікті мен қорғаушы іс материалдарымен танысып болғаннан кейін сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам олардың өтінішхат мәлімдейтінін және нақты не туралы екенін, қандай өзге де мәлімдемелер жасағысы келетінін анықтауға міндетті.

Бұл ретте күдікті мен оның қорғаушысы қылмыстық іске міндетті түрде қоса тігілетін

⁴ Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексі 2014 жылғы 4 шілдедегі № 231-V ҚРПЗ// <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1400000231#z147>

⁵ Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне құқық қорғау қызметінің процестік негіздерін жаңғырту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы Қазақстан Республикасының Заңы 2017 жылғы 21 желтоқсандағы № 118-VI ҚРПЗ // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1700000118>

қосымша дәлелдемелер мен өзге ақпарат береді. Сотқа дейінгі тергеп-тексеруді жүзеге асыратын адам осы Кодекстің 297-бабының үшінші және төртінші бөліктерінде көзделген тәртіппен қосымша тергеу әрекеттерін жүргізуге құқылы.

Тараптардың сол кезде қолда бар дәлелдемелер мен өзге материалдарды толық көлемде ұсынбауы оларды дәлелдемелер ретінде жіберуге болмайды деп тануға алып келеді.

Бұл ретте қорғау тарапы, өзінің пікірі бойынша, күдіктіні қорғау мүдделерін қамтамасыз ету үшін ерекше маңызы бар дәлелдемені, уәждемесіне қарамастан, сотқа дейінгі тергеп-тексеру органына бермеуге құқылы.

Күдікті мен оның қорғаушысынан олардың жауап алынған куәлардың, сондай-ақ іске қатысатын сарапшылардың, мамандардың және куәгерлердің арасынан нақты қайсысын сот отырысына жауап алу және қорғану ұстанымын растау үшін шақыртқысы келетіні анықталуға тиіс⁶.

Аталған норма күдікті мен қорғаушының қылмыстық іс материалдарымен танысу кезінде бір жағынан тараптарға (қорғаушыға) міндетті түрде қосымша дәлелдемелер мен өзге ақпарат беруге міндеттесе, екінші жағынан алғанда қорғау тарабына ерекше маңызды дәлелдемелерді бермеуге құқық береді. Бұл ретте заң шығарушының логикасы түсініксіз. Тәжірибеде аталған норманың іске асыруы біршама сұрақтар туғызатыны сөзсіз. Сонымен бірге, біздің ойымызша, бұл жағдайда бас сот отырысы кезінде мұндай жолмен келген дәлелдемелерді зерттеудің ерекшеліктерін заң жүзінде анықтап алған жөн. ҚР ҚПК сот сатыларына қатысты нормаларында бұл туралы еш нәрсе айтылмаған.

Айта кететін жағдай, бұрынғы қылмыстық процестік заңнамада қорғаушыда мұндай өкілеттіктер болған емес. Оны қылмыстық процесте жаңа процестік тұлға тергеу судьясының, бірқатар жаңа тергеу әрекеттерінің және институттардың пайда болуымен байланыстыруға болады. Мәселен, процестік келісім институтына қатысты ҚР ҚПК 616 бабының 2 бөлігіне сәйкес «Процестік келісімге прокурор, күдікті, айыпталушы, оның қорғаушысы қол қояды. Процестік келісімге қол қойылғанға дейін күдіктінің, айыпталушының өз қорғаушысымен бірге оның ережелерін оңаша және құпия талқылауға құқығы бар». Осы сияқты қорғаушының өкілеттіктері ҚР ҚПК жекелеген нормаларында орын алған.

Тиісінше, ендігі кезеңде қорғаушының

қылмыстық процесс аясында өкілеттіктерін ары қарай кеңейту келесі бағыттарда жүзеге асуы тиіс деп санаймыз:

- ҚР ҚПК енгізілген соңғы өзгерістер мен толықтырулар бойынша сот-тергеу тәжірибесін зерделеп қорғаушының дәлелдемелерді жинау мен ұсыну бойынша өкілеттіктерін ары қарай заңнамалық кеңейту, ол үшін дәлелдемелерді жинау мен ұсыну процедурасын деталді түрде регламенттеу;

- ҚР ҚПК нормаларына талдау жүргізіп тараптардың жарыспалылығы мен тең құқылығы қағидатына қайшы келетін нормаларды сәйкестендіру. Өйткені, ҚР ҚПК 70 бабында көрсетілген өкілеттіктер түсінікті болғанымен көптеген сұрақтар жекелеген тараулардағы нормалар бойынша туындайды.

- «Адвокаттық қызмет және заң көмегі туралы» Заң жобасын талқылау аясында адвокаттардың өкілеттіктерін нәтижелі іске асыруына бағытталған құқықтық механизмдерді енгізу.

Бұл бағыттарды іске асуы қылмыстық процесте жарыспалылық пен тең құқықты жаңа деңгейге көтереді. Көрсетілген ұсыныстармен құқық қолданушылар және заңгерлер келіседі деген ойдамыз.

Жекелеген ұсыныс:

ҚР ҚПК 414 бабының 1 бөлігіне орыс тіліндегі редакциясы толықтыруды талап етеді:

«1. Право апелляционного обжалования приговора, постановления принадлежит осужденному, оправданному, их защитникам, в том числе вступившим в производство по делу после оглашения приговора представителям и законным представителям, потерпевшему (частному обвинителю), их представителям и законным представителям. Гражданский истец, гражданский ответчик, их представители и законные представители вправе обжаловать приговор в части, относящейся к гражданскому иску».

«оглашения приговора» сөзінен кейін «защитникам» сөзімен толықтыру керек, себебі қазақ тіліндегі редакцияда келесідей берілген:

«1. Үкімге, қаулыға апелляциялық шағым жасау құқығы сотталған адамға, ақталған адамға, олардың қорғаушыларына, оның ішінде үкім жария етілгеннен кейін іс бойынша іс жүргізуге кіріскен қорғаушыларға, олардың өкілдеріне және заңды өкілдеріне, жәбірленушіге (жекеше айыптаушыға), олардың өкілдеріне және заңды өкілдеріне тиесілі. Азаматтық талапкер, азаматтық жау-

⁶ Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексі 2014 жылғы 4 шілдедегі № 231-V ҚРЗ // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/K1400000231#z147>

апкер, олардың өкілдері және заңды өкілдері үкімге азаматтық талап қоюға қатысты бөлігінде шағым жасауға құқылы».

Екінші, тараптардың жарыспалылығы мен тең құқылығы қағидатын жүзеге асырудың маңызды механизмы мен кепілі ретінде сотқа дейінгі сатыларда соттық бақылауды кеңейтуді жатқызуға болады. Мұндай пікірді Д.Канафинде айтуда «сот бақылауы - әділ қылмыстық процесс қағидаттарын нәтижелі жүзеге асуын және тараптар арасында тепе-теңдікті қамтамасыз ететін институт. Сот бақылау функциясы сотқа дейінгі сатыларда жарыспалыққа кепіл бола алатын элементтердің бірі, қазіргі қоғамда репрессиялық нысанға тән прокурорлық қадағалау функцияларын жокқа шығарып, орнын ауыстыруға мүмкіндік береді» [5].

Сотқа дейінгі сатыларда сот бақылауының және адам құқықтары мен бостандықтарын қорғауының негізгі көрінісі болып тергеу судьялары табылады. Тергеу судьясы сияқты жаңа процессуалдық фигураның пайда болуына үш жылдан астам уақыт өтті.

Тергеу судьяларының қызметінің 2016 жылғы және 2017 жылдың 1 жарты жылдығы қорытындалары келесіні көрсетеді:

2016 жылы тергеу судьялары санкциялау туралы 58 525 материалды қарады, немесе 2015 жылмен салыстырғанда бұл көрсеткіш 2,6 есеге көп (22 306).

Атап айтқанда, соттар қамақта ұстауды, ұйқамақты, экстрадициялық қамақты санкциялау және мерзімін ұзарту туралы барлығы 18 732 өтініш хатты қарады, оның ішінде 18 101 өтініш хат немесе 96,67%-ы қанағаттандырылды (16 502 өтініш хат қаралды, оның ішінде 15 813 немесе 95,8%-ы қанағаттандырылған).

Тергеу судьяларына жүктелген жаңа өкілеттіктер бойынша 28 275 материал (27 920-ы немесе 98,7%-ы қанағаттандырылды), оның ішінде алуды – 22 914 немесе 81%, тінтуді – 3 854 немесе 13,6%, жеке тінтуді – 1 418 немесе 5%, қарап-тексеруді санкциялау туралы – 89 материал немесе 0,3% қаралды.

2017 жылдың 1-жартыжылдығында тергеу судьялары 31 787 материал қарады, бұл 2016 жылдың ұқсас кезеңімен салыстырғанда 9,3%-ға көп (29 082), оның ішінде, санкциялау туралы – 28 482, олардың ішінде 27 756 немесе 97,5%-ы қанағаттандырылды (24 189, 23 656 немесе 97,8% қанағаттандырылды).

Соттар қамақта ұстауды, ұйқамақты, экстрадициялық қамақты санкциялау және мерзімін ұзарту туралы барлығы 12 524 өтінішхатты қарады, оның ішінде 12 007 немесе 95,9% өтінішхат қанағаттандырылды (8 523 өтінішхат қаралды, оның ішінде 7 998 немесе 96,9%-ы қанағаттандырылған).

Тергеу судьяларына жүктелген жаңа өкілеттіктер бойынша 14 413 (14 285 немесе 99,1% қанағаттандырылды), оның ішінде алуды – 10 836 немесе 75,2%, тінтуді – 2 631 немесе 18,3%, жеке тінтуді – 918 немесе 6,4%, қарап-тексеруді – 28 немесе 0,2% санкциялау туралы материал қаралды⁷.

Тергеу судьяларының сотқа дейінгі сатыларда соттық бақылау жүргізудің жағымды тәжірибесі қалыптасқандығын ескере отырып, 2017 жылғы 21 желтоқсандағы Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне құқық қорғау қызметінің процестік негіздерін жаңғырту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы Қазақстан Республикасының Заңымен⁸ көзделген прокурорлардан тергеу судьяларына келесі өкілеттіктерді беруді мақсатқа лайықты деп санаймыз:

- жасырын тергеу әрекеттерді жүргізуді, жасырын тергеу әрекеттерді жүргізудің мерзімдерін ұзартуды санкциялау, оған қатысты жасырын тергеу әрекеттері жүргізілетіндігі туралы адамдарға хабарлау, сондай-ақ сотқа дейінгі органдарға жасырын тергеу әрекеттері жүргізілетіндігі туралы адамдарға хабарламауға келісім беру;

- кепілді қолдануды санкциялау;
- мәжбүрлеп куәландыруды санкциялау;

- мәжбүрлеп үлгілер алуды санкциялау.

Егерде кепілді қолдануды, мәжбүрлеп куәландыруды және мәжбүрлеп үлгілер алуды санкциялау заңи процесс нәтижесінде орын алса, жасырын тергеу әрекеттерді жүргізуді санкциялау соттық бақылауды жаңа дәрежеге шығарады. Себебі тарихи қалыптасқандай қылмыстық процестің кеңестік кезеңінде соттық бақылау мүлдем назарсыз қалған болатын.

Атап өту керек, Қазақстанның тәуелсіздік алғанынан бері маңызды, елеулі қадам болып сотқа дейінгі сатыларда қамау түріндегі бұлтартпау шарасын қолдануды санкциялаудан бастап, сот бақылауының

⁷ Аналитические доклады и обзоры информационного характера о деятельности судов, в том числе о состоянии отправления правосудия судами республики // <http://sud.gov.kz/rus/content/analiticheskie-doklady-i-obzory-informatsionnogo-haraktera-o-deyatelnosti-sudov-v-tom-chisle>

⁸ Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне құқық қорғау қызметінің процестік негіздерін жаңғырту мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы Қазақстан Республикасының Заңы 2017 жылғы 21 желтоқсандағы № 118-VI ҚРЗ // <http://adilet.zan.kz/kaz/docs/Z1700000118>

кезең-кезеңмен даму жолы табылады.

Бүгінгі күнде қылмыстық процесті модернизациялау аясында жасырын тергеу әрекеттерді санкциялау туралы сұрақ шешілді. Мұндай санкциялаудың маңызды бөлігі ретінде оған қатысты жасырын тергеу әрекеттері жүргізілетіндігі туралы адамдарға хабарлау табылады.

Қазірдің өзінде сот жүйесіне облыстық және республикалық маңызы бар қалаларда мамандандырылған тергеу соттарын құру қажеттілігі қарастырылып, Елбасымен тиісті Жарлыққа қол қойылған болатын. Қылмыстылықтың деңгейін ескеретін болсақ, бұл бастаманы өте уақытылы және қажет деп санаймыз.

Сот бақылауын сотқа дейінгі сатыларда шектерін кеңейту бойынша қылмыстық процестік заңнаманың дамуының бағыттарына келесілерді ұсынамыз:

- тергеу судьяларымен жедел іздестіру шараларын жүргізуді санкциялау туралы сұрақ заңнамада шешілмегендігін айта кету керек, мәселен, жоғарыда аталған заңмен⁹ бірқатар өзгерістер мен толықтырулар «Жедел іздестіру қызметі туралы Заңына» енгізілетін болады. «Жедел іздестіру қызметі туралы ҚР Заңының» 11 бабының 3 бөлігінде белгіленген арнайы жедел іздестіру шаралары редакциялық өзгеріске ұшырап Қазақстан Республикасының қылмыстық процестік кодексінің 231 бабында көрсетілген алғашқы 6 жасырын тергеу әрекетін дәл қайталайтын болмақ. Ол үшін шетел тәжірибесін зерделеу керек. Мысалы, Азербайджан Республикасының қылмыстық процестік кодексіне¹⁰ сәйкес жедел іздестіру шарасын жүргізуге рұқсат беруді сот қадағалауы аясында шешіледі екен (442-448 баптар).

Бұл сұрақтың қажеттілікке қарай дамыту жасырын тергеу әрекеттерін тер-

геу судьяларымен санкциялау тәжірибесі қалыптасқаннан кейін, оның оң және сол жақтарын жаң-жақты зерттеп ғылыми негіздемелерді қарастыру керек.

- процестік келісімді тергеу судьясының бекітуін көздейтін құқықтық механизмді қарастыру. Әрекет етіп тұрған қылмыстық процестік заңнама (ҚР ҚПК 615 бабының 2 бөлігі, 618 бабының 2 бөлігі) бойынша процестік келісімнің екі нысаны бойынша да сұрақты прокурор шешеді. Мұндай қажеттілікті біз 2014 жылы диссертациялық зерттеу [6] аясында шетел тәжірибесіне сүйене отырып айтқан болатынбыз. Осы орайда, күдіктімен (айыпталушы, сотталушы, сотталған адам) прокурор арасында жасалған ынтымақтастық туралы келісімді тергеу судьясымен бекіту туралы сұрақ зерттеуді талап етеді. Бұл айыптау тарабы жағынан заңды бұзушылықтарға жол бермеуге және аталған адамдардың құқықтарының сақталуының және келісімде көзделген міндеттемелерді орындаудың кепілі болар еді. Соттар өзінің заңмен бекітілген миссиясын орындау барысында тараптардың мүддесіне қарай бет бұра алмайды, яғни олар объективтілік пен бейтараптылықты сақтайды. Сондықтан, соттарға келісім жасау барысында соттық бақылауды қамтамасыз ету жүктелуі тиіс. Бүгінде сот бақылауын кеңейту туралы сұрақ туындауына байланысты бұл мәселенің өзектілігі артта түсуде.

Сот бақылауын кеңейту идеясын ары қарай дамыту арқылы біз қылмыстық процесте тараптардың жарыспалылығы мен тең құқылығы қағидатын қамтамасыз етуге қосымша серпін береміз, ал бұл өз кезегінде қылмыстық сот ісін жүргізу аясына түскен адамдардың құқықтары мен бостандықтарын, заңды мүдделерін қорғауға кепіл.

ӘДЕБИЕТТЕР

1. Строгович М. С. Курс советского уголовного процесса. М., Наука. 1958
2. Мергенова Г. Принцип состязательности и равноправия в уголовном судопроизводстве// <http://www.zakon.kz/4875671-printsip-sostyazatelnosti-i.html>
3. Раисова Б. Принцип состязательности сторон уголовного процесса в Великобритании// <http://www.zakon.kz/4874610-princip-sostyazatelnosti-storon.html>
4. Тугел А.К. Участие адвокатов в процессуальном доказывании по уголовным делам // Актуальные проблемы теории и практики применения уголовного и уголовно-процессуального права Республики Казахстан: Материалы международной научно-практической конференции – А.: 2007. – 301 с.
5. Канафин Д.К. Соблюдение принципа состязательности, равенства сторон и права на защиту в уголовном процессе// https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37826422#pos=1;-117
6. Балғынтаев А.О. Қылмыстық істер бойынша іс жүргізушілік келісім жасау кезіндегі ерекше өндіріс: философия доктор ... дис. – Өскемен, 2014. – 137 б.

REFERENCES

1. Strogovich M. S. Kurs sovetskogo ugolovnogogo protsesssa. M.. Nauka. 1958
2. Mergenova G. Printsip sostyazatelnosti i ravnopraviya v ugolovnom sudoproizvodstve// <http://www.zakon.kz/4875671-printsip-sostyazatelnosti-i.html>
3. Raisova B. Printsip sostyazatelnosti storon ugolovnogogo protsesssa v Velikobritanii// <http://www.zakon.kz/4874610-princip-sostyazatelnosti-storon.html>
4. Tugel A.K. Uchastie advokatov v processual'nom dokazyvanii po ugolovnym delam // Aktual'nye problemy teorii i praktiki primeneniya ugolovnogogo i ugolovno-processual'nogo prava Respubliki Kazakhstan: Materialy mezhdunarodnoj nauchno-prakticheskoy konferencii – A.: 2007. – 301 s.
5. Kanafin D.K. Soblyudeniye printsipa sostyazatelnosti. ravenstva storon i prava na zashchitu v ugolovnom protsesse// https://online.zakon.kz/Document/?doc_id=37826422#pos=1;-117
6. Balgintayev A.O. Kylmystyk ister boyynsha is zhurgizushilik kelisim zhasau kezindegi erekshe ondiris: filosofiya doktor ... dis. – Uskemen. 2014. – 137 b.

УДК 343.1 (574)

МЕЖДУНАРОДНО-ПРАВОВАЯ ПОМОЩЬ В УГОЛОВНО-ПРОЦЕССУАЛЬНОМ ПРАВЕ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Омаров Ербол Агбаевич

Ведущий научный сотрудник Межведомственного научно-исследовательского
Института Академии правоохранительных органов при Генеральной прокуратуре
Республики Казахстан. Республика Казахстан, Акмолинская область
пос. Косиы, доктор PhD, e-mail: e.omarovmirza@gmail.com

Ключевые слова: институт; подотрасль; правовая помощь; международное сотрудничество; уголовно-процессуальное право.

Аннотация. Расширение границ международного сотрудничества государств в сфере уголовного судопроизводства является причиной пересмотра методологических подходов к изучению некоторых правовых категорий. В представленной статье рассмотрены уголовно-процессуальные отношения, возникающие в процессе оказания правовой помощи по уголовным делам, с целью разрешения вопроса обособления правовой помощи в качестве самостоятельного института подотрасли – международного сотрудничества, входящего в состав уголовно-процессуального права. Применение системного анализа, сравнительно-правовых и формально-юридических методов, позволило выявить актуальные вопросы методологического регулирования правовой помощи и международного сотрудничества в системе права. В результате изучения мнений ученых в рассматриваемой сфере, автором установлено отсутствие в научной литературе единого мнения относительно содержания института, субинститута, а также подотрасли права, что вызывает методологические трудности при рассмотрении таких категорий как правовая помощь и международное сотрудничество. Анализируя международное сотрудничество, автором выделены его особенности выраженные в виде внешнего обособления и объединения нескольких самостоятельных институтов, предмета регулирования - специфичных правовых отношений, входящих за рамки иных процессуальных институтов, особых методов и приемов правового регулирования, специальных принципов, наличия собственного раздела, где разъясняются общие положения международного сотрудничества. Автор приходит к выводу, что правовая помощь это самостоятельный институт уголовно-процессуального права, находящийся в составе подотрасли - международного сотрудничества. Полученные результаты, отражающие научное понимание правовой помощи и международного сотрудничества, могут послужить основой для дальнейшей научной полемики и проведения новых научных исследований, при подготовке учебных и практических пособий, учебно-методических рекомендаций по изучению проблем международного сотрудничества и уголовного процесса в целом, а также в законотворческой деятельности и преподавании юридических дисциплин.